

VERONICA PAVEL LERNER

DISONANȚE
DE BON-TON

Proză scurtă

Cu ilustrații de Adelaida Mateescu

CORESI

PUBLISHING HOUSE

WWW.CORESI.NET

Întâmplările povestite sunt autentice, nimic nu e inventat. Tot ce am făcut a fost să observ partea comică a locurilor unde mă aflam, fie că era vorba de vizite la doctori, de alergături prin mall-uri, sau de călătorii de agrement. Ordinea povestirilor din carte este aleatoare.

În încheiere, țin să mulțumesc celor care, amuzați de lectura povestioarelor ilustrate apărute în periodicele menționate, au insistat ca întâmplările să-și găsească locul și într-o carte. Sper ca cititorul, trecut cu siguranță prin situații asemănătoare cu ale mele, să se regăsească în multe din pățaniile descrise.

Veronica Pavel Lerner

Canada

CUPRINS

- 5 Notă introductivă
- 11 Veronica Pavel Lerner

AI CARTE, AI PARTE

- 17 Cursul de engleză
- 21 Confuzii
- 26 Marele Coloid și Poezia
- 30 Ah, diminutivele!
- 35 Nedumeriri

CUMPĂRAȚI, CUMPĂRAȚI, CUMPĂRAȚI

- 41 La cumpărături
- 45 Obișnuința, a doua natură? Nu chiar!

- 49 Lampa „la cutie”
- 55 Aspiratorul
- 60 Clătite cu dulceață
- 65 Imaginile în publicitate
- 69 „Fettuccine Alfredo” în trei timpi și... n mișcări
- 73 Ambalajul, sufletul comerțului
- 77 În căutarea cafelei pierdute
- 81 Cumpărături online
- 85 Tocmeala canadiană
- 89 Era digitală
- 93 La Mall

CAUTĂ ACUL ÎN CARUL CU FÂN

- 99 Cine s-a învârtit
- 103 Trecerea interzisă
- 108 La dentist
- 112 Dintr-una-ntr-alta, cu sonor
- 116 Carii îmbrățișate

D-ALE CANADIANULUI

- 123 Dilema cosmetică
- 127 Sistemul metric
- 131 La Frizer
- 135 Liftul
- 140 Surprizele
- 144 Moș Crăciun „politically correct”
- 148 Generozitate cu de-a sila
- 152 La bloc
- 156 Cum e turcul și pistolul
- 161 Azi e una, mâine-i alta
- 166 Tehnicianul minune
- 170 Socoteala de-acasă nu se potrivește cu cea din târg

CĂLĂTORI DIN TOATE ȚĂRILE, UNIȚI-VĂ!

- 177 Un weekend relaxat
- 182 Cu sau fără umor
- 187 La pescuit

- 192 Vrei, nu vrei, e Valentine's Day
197 Vocație ratată
201 Unde stau femeile la coadă
205 Internetul pentru excursioniști
209 Instantanee bucureștene
215 Aventuri sezoniere

VERONICA PAVEL LERNER

Născută la București. Emigrează în Canada în 1982, la Montreal, iar în 1997 se mută la Toronto, unde își desfășoară în prezent activitatea de om de știință, editor, poet și eseist

Studii

Universitatea București, Facultatea de Chimie. Cursuri de limba engleză la Universitatea McGill (Montreal)

Activități științifice

Lucrări științifice de specialitate publicate în România, Canada, USA; „Canadian Expert in Analytical Instrumentation in Gas Chromatography”, „Chair person” în comisiile guvernamentale canadiene de specialitate

Activitate publicistică, editorială și artistică în România, Canada, USA

- redactor la „Observatorul” din Toronto, ziar premiat de Guvernul Canadei în 2008 și 2014 pentru promovarea culturii Românești în Canada; membră a cenaclului de pe lângă această publicație

CURSUL DE ENGLEZĂ

La începutul șederii mele la Montreal, șefa mea, o *mademoiselle* căreia adjectivele *blândă* și *duioasă* i s-ar fi potrivit ca nuca-n perete, a insistat să urmez un curs de engleză, căci, spunea ea, nu știam destul. De parcă ea ar fi fost mai brează, când i se împleticea limba în gură cu *rrr*-ul ăla din *Frrranța*! M-am văzut

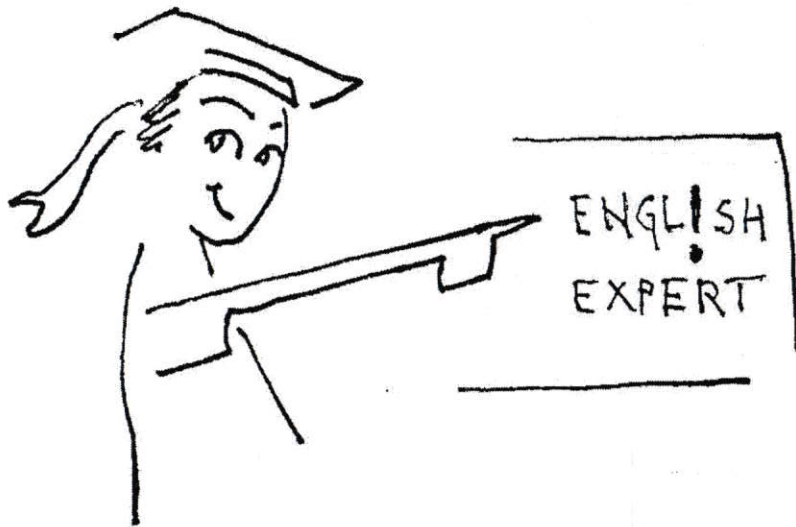

deci studentă la educație pentru adulți, în Canada existând posibilitatea de a studia până la adânci bătrânețe. Drept care eu petreceam săptămânile muncind, în timp ce soțul și copilul se distrau. Mi-aduc aminte că profesoara ne-a înregistrat odată ca să ne perfecționăm pronunția, dar când mi-am auzit accentul, m-am îngrozit și n-am mai vrut să deschid gura! Dar asta a fost la cursul oral, iar eu luam acum *scris*-ul. Fusesem admisă la nivelul cel mai avansat și profesorul ne-a avertizat din prima zi că la el se promovează foarte greu. Și eu care speram să pot flutura sub nasul *mademoisellei* mele stafidite certificatul *de competență* de la Universitatea McGill, pe care l-aș fi obținut numai dacă obțineam o notă mai mare de 75. Cum notele mergeau până la 100, cea de trecere fiind 50, mi-am luat pe loc adio de la certificat când am auzit de exigența profesorului, dorindu-mi să iau măcar 50, nota de promovare!

Profesorul ne dădea planuri de compunere pe care nu puteam să le urmez, cum nici la română, cu ani în urmă, nu fusesem în stare să scriu introducerea, dezvoltarea și încheierea. Mie-mi plăcea să-mi urmez propriul plan! Subiectele despre care trebuia să scriem se numeau „topics” și erau total anoste: „Abolirea pedepsei capitale”, sau: „Industria tutunului și interzicerea fumatului” sau „Efectele ecologice ale poluării”. Cu chiu cu vai am ajuns aproape de sfârșitul cursului, când am avut de recenzat o carte. Am ales un roman de Hemingway, ușor de citit. Dar, când a fost să scriu după plan, n-a mers deloc. M-am hotărât deci să scriu simplu, începând cu ce mi-a plăcut din roman și aducând apoi vorba de copilăria mea. Am scris patru pagini, jumătate de pagină era despre carte, restul despre viața mea. Profesorului i-a plăcut

și mi-a dat o notă neașteptat de mare. Cred că a uitat să-mi corecteze engleza, fiind probabil atras de text.

La examenul final am avut o lucrare cu „topics” la alegere. Dintre toate, unul singur mi s-a părut mai puțin catastrofic, deși greu de tratat: „Tineretul, viitoarea forță de muncă a societății.” M-am frecat eu ce m-am frecat, până când mi-a venit o idee salvatoare: să inventez o scenetă, un dialog fiind mai ușor de scris decât o compunere, cu titlul „Meseria Number One”. Personajele alese reprezentau mai multe meserii și fiecare personaj urma să și-o laude pe a lui. Întâi a vorbit inginerul constructor, arătând că fără el, arhitect și muncitori toți ar fi stat sub cerul liber. La care profesorul, matematicianul și chimistul au sărit ca arși, spunând că inginerul a trebuit întâi să meargă la școală și să învețe cu un profesor, să aplice calculele matematicianului și să aibă materialele de construcție ale chimistului ca să poată clădi ceva, deci că ei ar fi cei mai importanți. Numai că medicul a intervenit afirmând că fără vaccinuri copiii nici n-ar fi putut veni la școală, așa că el era mai important decât ceilalți. Evident că șoferul și poștașul au argumentat și a ieșit o ceartă în toată regula. Polițistul i-a potolit pe toți, reducându-l la tăcere până și pe pompierul care tocmai se pregătea să sară cu gura. Dar tocmai când judecătorul spunea ceva despre respectarea legilor, timpul de examen a expirat și am fost rugată să predau lucrarea. L-am implorat pe profesor să mă aștepte și am continuat sceneta: când cearta și balamucul erau în toi, au apărut un comic și un acordeonist care i-au amuzat pe toți și treptat atmosfera s-a destins. Numai că actorul și muzicantul au profitat de ocazie ca să se laude cu importanța lor, așa că gâlceava era cât pe ce să reizbucnească. Noroc că un ziarist a reușit să

prevină noul conflict trăgând concluzia că toate meseriile sunt importante, nu există niciuna „number one”.

Spre surprinderea mea, am obținut nota 80. Știind însă că engleză mea nu era nici pe departe de acest nivel, l-am întrebat pe profesor cum de mi-a dat o notă atât de mare. Mi-a răspuns: „E drept că nu ai o engleză perfectă, dar ai un mare *potențial!*”

Mademoiselle n-a fost impresionată, ba chiar m-a trimis în deplasare când a fost ceremonia graduării și am ratat ocazia de a mă fotografia în togă și cu beretă de absolvent. Cât despre certificat, am vrut să-l înrămez și să-l agăț pe perete, cum e obiceiul aici, doar că mi s-a părut absurd să pun un afiș cu „Știu Engleză”, așa că l-am lăsat să zacă într-un sertar.

Au trecut niște ani de atunci și nu știu dacă mi-am îmbunătățit sau nu engleza, dar *potențialul* îl am cu siguranță în continuare!

CONFUZII

Când te muți de pe un continent pe altul și crezi că vei găsi aceleași obiceiuri ca cele din țara ta, vei avea mari surprize! Traversând oceanul din Europa spre Canada, pe lângă schimbarea de țară, fus orar, climă, vegetație, limbă, regim alimentar și ritm de viață, întâlnești expresii verbale pe care crezi că le înțelegi, dar ele înseamnă cu totul altceva!

Prima nedumerire am avut-o la Montreal, când fratele mi-a spus că pâinea și laptele se cumpără la *dépanneur-ul* de vizavi, deschis tot timpul. Pentru mine, *dépanneur* însemna cineva responsabil cu depanarea mașinii, așa cum știam din București. De unde să ghicesc eu că la Montreal tu însuși ești scos din pana de a nu-ți fi cumpărat la timp ce aveai nevoie? Magazinele mici cu orar prelungit sunt în toate orașele nord americane (*convenience store*) dar numai în regiunea Quebec (de limbă franceză) denumirea lor îți sugerează *depanarea*. La mașină, dacă ai probleme, nu ești *depanat*, ci te duci cu ea la *garaj*. Hm! Credeam că garajul este, ca în România, locul unde se parchează mașinile? Nici gând! Locul de parcare în Canada se numește *stationnement*, (*parking lot*), iar *garage* e atelierul de reparat mașinile.

Când, la Montreal, a fost o grevă a mijloacelor de transport în comun, cu care mergeam la serviciu, un coleg m-a întrebat în engleză: „N-ai vrea să-ți dau un lift (give a lift) la întoarcere? Gândeam: un lift, adică un ascensor, nu se poate da. Am refuzat politicos și am luat un taxi. Seara, amuzată, îi povestesc fratelui cum un coleg a vrut să-mi dea un lift. „Sper că nu l-ai refuzat, zice fratele meu.” „Ba da, răspund eu.” „Nu trebuia, nu e politicos, omul voia să te conducă acasă!” A da un lift – pe continentul nord american – înseamnă a conduce cu mașina pe cineva. Peste ocean, liftul se dă și se deplasează pe orizontală!

Odată, colega de laborator Jovette m-a întrebat: „Ai făcut cursele și comisionul săptămâna asta?” Neștiind la ce se referea, am răspuns că le voi face a doua zi. Mă gândeam că poate canadienii au joia curse de cai și își dau comisioane unii altora ca să parieze pe anumiți cai. Într-o zi am întrebat-o: „Ce se înțelege prin curse și comision?” „Simplu, mi-a răspuns ea: e vorba de cursele pentru a face comisionul de épicerie (băcănie).” Așadar, în franceză, alergăturile pentru cumpărături se numesc curse și achiziționarea alimentelor se numește comision. Eram totuși contrariată de complicația canadienilor care foloseau joia pentru băcănie, vinerea pentru lactate și sâmbata pentru carne. Nedumerită, am întrebat-o iar pe colegă: „De ce nu se cumpără toate produsele cu aceeași ocazie?” M-a privit cu uimire, așa că am repetat întrebarea. N-a înțeles nici a doua oară, dar mi-a spus sec: „La cursele de joi, zi în care se primesc salariile, se face tot comisionul.” În cele din urmă am înțeles: épicerie e locul în care se vând toate produsele gospodărești, le cumperi cu aceeași ocazie. Lucrurile erau simple, băcăniile montrealeze (supermarket-urile din restul Americii de nord) fiind, de fapt, magazine universale!

Într-o zi, văzând că m-am familiarizat cu comisioanele, Jovette mi-a comunicat: „Vezi că puii sunt în special săptămâna asta.” Fraza mi s-a părut eliptică: lipsea cuvântul mari, mi-am spus, probabil că ea a vrut să spună că puii sunt în special (deosebit de) mari săptămâna asta. Mult mai târziu, când am văzut că la toate magazinele lumea caută specialele, am înțeles că special înseamnă cu preț redus. Mărfurile devin, prin rotație, speciale, adică mai ieftine. Și eu care aș fi pariat că ceva special e mai scump, nu mai ieftin!

Odată, tot la Montreal, am fost întrebată: „Ai *ascultat* aseară filmul la Radio-Canada?” Mi-am spus că probabil metodele tehnice din Canada permit ascultarea filmelor la radio, deși nu înțelegeam prea bine cum s-ar putea urmări scenele mute, de exemplu. „Nu, am răspuns timid, eu am preferat să mă uit la televizor.” „Păi despre filmul de la televizor e vorba, mi s-a răspuns, *l-ai ascultat?*” „Nu, eu l-am *vizionat* am replicat cu ezitare.” Mai târziu am înțeles: expresia *a asculta* e sinonimă cu *a urmări* televizorul.

În sfârșit, o mare surprindere am avut-o la Montreal auzindu-i pe colegi spunând la plecare, după lucru, *bonjour!* Formula bine cunoscută în România *bonjour* este utilizată curent în Canada de limba franceză, dar, spre deosebire de România, unde la plecare

se spune *la revedere* sau *au revoir*, în Québec se utilizează același *bonjour*.

O prietenă mi-a povestit pățania pe care a avut-o la începutul șederii ei la Montreal. Într-o dimineață l-a chemat pe portar să-i repare un robinet. La sfârșit, prietena mea i-a oferit o bere. Doamne ferește, a refuzat el, „*je deviens chaud*”, ceea ce în limbaj quebecoaz înseamnă că se îmbată. Ea însă a crezut că-l *cuprind căldurile* și, cum soțul era la lucru, s-a grăbit să-i ofere doar apă sau suc de fructe.

La Toronto vocabularul pare ceva mai normal. Un magazin cu orar prelungit se numește *convenience store*, lumea se *uită* la televizor și omul îți spune *good bye* la plecare. Doar *Liftul* și mărfurile *speciale* își păstrează proprietățile ciudate. Dar poate că ceea ce eu numesc ciudat, nord americanilor li se pare normal și invers, conform binecunoscutei zicale: „*Câte bordeie, atâtea obicei!*”